
Переназала Натали Королева

СВЯТА ХРИСТИНА

(ІІ ЖИТТЯ ТА ДІЛА.)

Видавництво „ВІСНИК” — Вінніпег, Ман., 1930

Між високими, грізними горами Кавказу, в зеленій, урожайній країні над річкою Курою за стародавніх часів оселився народ Іберів, що потім почали зватися Картвелями або Грузинами.

Був то нарід добросердний, до чужинців привітний, ласкавий до вбогих та калік. Не дурно-ж з давніх-давен і прислів'я таке існувало в тому краю:

„Що ти залишив собі, те змарнував, а що людям роздав — оте зберіг”.

Однак за тих часів, що про них тут буде мова, не знали ще Грузини віри Христової, всяким вигаданим богам молилися, тоб-то були погани.

Та ось якось, на початку либонь четвертого століття по Різдві Хрисовім, до одної родини богатих тамошніх панів, яких на Кавказі ще й досі звать князями, привели молоду невільницю. Хто вона й звідкіль родом була, ніхто про те не відав. Найпевніше-ж, що походила вона з якогось гірського села сусідньої землі — Вірменії. А невільницею-ж мабуть стала так.

Між Грузинами та Вірменами жив жорстокий, розбійничий нарід, на наймення Курди. Були вони дуже лихі, жили розбишацтвом, нападали на всіх сусідів, а особливо-ж на Вірменів. Безжально грабували вони вірменський люд, плондрували селища та відбивали великі овечі отари, бо Вірмени були пастухами та хліборобами й кохалися в худобі. Але-ж, грабуючи мирні вірменські села, Курди не лише забирали у Вірменів їхнє добро, не тільки нищили та палили селища, але старих та немічних мешканців вирізували, а молодих та дужих займали в полон, а потім продавали бранців у неволю. Бо тоді по всьому ще світі існувало невільництво та кріпацтво, й одні люди інших, мов худобу, примушували працювати на себе.

Ото-ж, певніше за все, що саме таким способом і опинилася Христина у своїх панів. Мабуть купили її десь на базарі, як тиху овечку, й завдали в неволю. А кождей-же розуміє: хоч які були-б пани добрі, а все одно — неволя є тяжка річ. Та ще до того за тих давніх

часів до невільників, куплених, мов той товар, ставилися не як до людей, а й справді, немов до тварин господарських. В недоброму господарстві їй годували їх погано, їй про відпочинок їхній не дбали та їй поводитися з ними, як з істотами, за людей нижчими, невартими ні жалю, ні співчуття.

Не мед було їй бідолашній дівчині та ще їй серед людей чужих, що їй мови їхньої не розуміла, їй слова рідного межі ними не вчула. Тим то коли її спитали, як мають її звати, вона не второпала, чого від неї хочуть довідатись та їй відказала:

— Я. — говорить, — Христіянка.

Гадала вона, що стануть її пани-чужинці примушувати на їхню віру переходити, їхнім поганським богам молитися, — і враз ото-ж вона їй сповістила, що Богові іншому служить їй від віри своєї правдивої не відступиться, хоча-б і довелося за те зазнати мук, тортур чи їй самої смерти.

— Я — Христіянка!...

Однак тим па́нам було байдуже до віри їхньої невільниці. А того, що вона їм сказати хотіла, вони не зрозуміли, гадали, що вона їм своє наймення говорить та її почали її звати „Христіяною” або „Христиною”.

Працювала Христина сумлінно. Рук не покладаючи, робила всяку важку працю. Часто — не тільки ту, що було їй загадано, а ще й своїм товаришам — бідним невільникам — чим могла, помагала. А в тій своїй праці тяжкій, в са́мітності невеселій та в тузі кривавій за краєм своїм рідним знаходила вона собі втіху в молитві та міркуваннях і роздумуваннях про муки Христові. Про страждання Того, Хто не тільки й Сам на землі працював, а ще й торттури та смерть страдницьку прийняв за гріхи людські. І, думаючи про те, покірливо несла невільниця-бранка свою недолю гірку, тихо, слухняно та ретельно виконувала вона працю свою.

Її лагідну вдачу та дивну покору християнську, — видима річ, — помітили всамперед інші невільники, попліч, з я-

кими довелося їй робити. Дивувалися вони її ласкавості та доброті; дивувалися, коли вона кожному радо помагала, намагалася всім зробити якусь послугу, а для себе самої нічого не вимагала, зі всього була вдоволена, за все Господа Бога свого хвалила.

Помалу-малу, коли вже почала Христини її чужу мову розуміти її сама вміла сказати, що хотіла, почала вона розповідати іншим невільникам та простим людям про свою віру християнську. Почала їх умовляти, щоб втримувалися вони вчинків недобрих, сварки, гризотні та біїки, були чесними та справедливими. А як ті невільники на-віч бачили, яка вона сама добра та мила, як вона її сама всього того допильнує, чого других навчає, — то її почали ставитися до неї з пошаною. Та ще її те викликало шанобу до Христини, що прийняла вона обітницю дівоцтва її пильнувала заховати свою чистоту дівочу та недоторканість.

За старих часів Іберійським жінкам доводилося жити вельми тяжко. Найгір-

ше-ж було те, що не мали вони жадної волі, а по законам свого краю завжди мусіли у когось бути в послуху. Дівчата робили тільки те, що веліли їх батьки. Замужні мусіли у всьому коритися волі чоловіків. Навіть матері та вдови — і ті навіть в родинних справах ніс мали власного голосу, а повинні підлягати наказам старшого свого сина. Однак найбільше там шанували тих дівчат, котрі складали її дотримували обітницю дівоцтва. Таких поважали більше за всяких інших жінок. Ото-ж, так само з пошаною поставились і до Христини, дарма, що вона була бідною чужинкою-бранкою.

А Христина тим часом своїм чесним життям, невсипущою працею та своєю милою й тихою вдачею все більше й більше привертала до себе людей. Не тільки вже слуги панські та сусіди вбогі ставились до неї з видимою пошаною, а почали й самі пани помічати, що не така вона, як всі інші невірніці. І стали її більше жаліти, стали людяніше з нею поводитись, немов би була вона не куплена, а вільна. А разом дивувало їх ще й

те: як може така молода дівчина провадити життя святе, жадними розвагами не цікавитись, навіть нічого ліпшого для себе не жадати! І питали вони її, задля чого таке вона чинить?

— Та-ж я — Християнка, — відповідала дівчина. — Таким життям я тільки їй можу послужити своєму Богові — Ісусові Христові. Кожний, хто зветься християнином, повинен жити так, як жив Ісус Христос, бо-ж наша віра вимагає не самих тільки молитов та пошани до Бога, а як найбільше вчинків добрих, життя праведного.

І розповідала вона далі, хто такий був Христос, як прийшов Він на землю, як жалів та милував людей, творив чудеса на добро людям, навчав життя праведного їй прийняв добровільно муку хрестну, щоб від смерти вічної людство викупити та до раю їй щастя безкрайного повернути.

Уважно слухали Христинину мову ті люде прості, з серцем дитячим. І зворушували серця їхні ті святі оповідання. А потім і самі вони міркували над тим,

що говорила їх невільниця, та й визнавали, що має вона правду. Помалу почали приставати до віри Христової то ті, то знов інші, почали й самі науку Христову поширювати, своїм знайомим та сусідам про неї розповідати.

От і розкотилася далеко-широко по грузинській землі чутка-вість про дивовижну невільницю Христину, що живе життям праведним та й інших людей того-ж навчає.

А тут якось одного разу сталося таке. Тяжко занедужала в одній селянці її маленька дитина. Чого тільки та бідолашна мати не робила — не помагає. От і пішла вона з хати до хати, як те є в звичаю в тій країні ще й нині, питатися у всіх ради-помочі. Так дійшла й до Христини.

— Не знаю я, — говорить їй Христина, — ліків людських, бо я дівчина проста, не вчена. Але-ж одно я знаю, що глибока віра Христова й гори пересуває. А мій Господь, Ісус Христос не тільки хворим допомагав та здоровля їм повертав, а навіть і мертвих з могили підводив. То-ж помолюся я Йому Милосерному,

може зглянеться Він на твоє горе та й
зцілить твою слабу дитину.

З тими словами взяла вона німецьке
дитинятко, поклала його на своє вбоге
ліжко, гарненько вкрила його овечим
смушком, щоби воно не трусилося, а са-
ма стала навколюшки й почала молити-
ся.

І вислухав Господь Ласкавий щирої
молитви святої дівиці. І враз поліпшало
дитинці, а згодом і зовсім вона очуняла,
немов і не хворіла.

От тоді вже пішов справжній розго-
лос про Христину по всій країні Іберів.
Одно одному розповідали люде про дів-
чину, що не тільки таке дивовижне жит-
тя провадить, а навіть своєю молитвою
хорих вилічує. Та й докотилась тая чут-
ка аж до королівського палацу.

А був тоді грузинським царем Міріян,
людина вдачі доброї та милосерної. Мав
він дружину, що вже здавна нездужала на
тяжку німець. Кликано було до неї всяких
лікарів, і своїх і чужинців славнозвісних,
та не могли вони нічого слабій удіяти, не
могли вони її недуги зцілити.

Отож, як зачула володарка, дружина Міріянова про Христину, то їй почала жадати, щоб привели до неї ту праведну дівчину.

Прибігли до неї посланці царські. Говорять, що, мовляв, так і так, велено їй миттю йти до цариці. Та була Христина соромязлива, а може й пани її не хотіли, щоби йшла вона до палацу так, в драпі невільницькому, та й почали її прибирати, строїти-виряжати.

А тимчасом немічна цариця нетерпеливиться: бачить, що чудодійна бранка не йде та й не йде, та й звеліла саму себе відвезти до Христини. Бо-ж таки за часів стародавніх були царі прості, не пишні. От, як привезли хору царицю простісенько до тієї халупки, де жила Христина, то дівчина запросила її в своє помешкання. А там поклала слабу на свою постіль так само, як перед тим була поклала немічну дитину, сама стала навколошки й почала молитися. І знову стало диво! Ще й молитви своєї Христина не докінчила, а вже вчула цариця, що болість її вщухає, недуга минає, здоровля

її вертається. Зраділа цариця безмірно. Богаті подарунки давали бідній невольниці, та-ж тільки дівчина нічого не схотіла, нічого не взяла.

— Навіщо мені все те? — відказує. — Я багатша за всіх царів земних, бо маю найдорогоціннішу річ, дорожчу за всі скарби — віру в Господа мого Спасителя, Ісуса Христа.

От і почала цариця прохати, щоби Христина і її навчила науки Христової. Зраділа вельми дівчина, стала навчати, віру Христову цариці викладати, й враз привернула до християнства поганську царицю.

Вельми втішився цар Міріян, коли вернула до дому дужа його дружина. Припали йому до душі й ті речі, що почувла їх цариця від Христини, й радніший був би він і сам пристати на християнство, як дружина його вчинила, та вагався, бо не знав, як поставиться до нього нарід його, як що „зрадить” він своїх богів поганських.

Та ось, одного разу трапилася з царем Міріяном така пригода.

Тогочасні царі, коли не воювали чи взагалі не мали що робити, то або впоряджали пишні бенькети, або бавилися на ловах.

Ото-ж і вибрався одного разу цар Міріян на польовання. Зрана день був соняшний, гарний, а потім зненацька обступили все небо чорні хмари, вмиль, як се звичайно в тих краях буває, все потемніло, загуркотів грім, запалахкотіли скрізь грізні блискавиці. Счинилася страховинна громовиця з хуртовиною, стало в горах цілком темно, й світу білого не видко. А Міріян був попереду всіх мисливців, відбився від гурту й опинився у небезпечному місці, де й у день треба було немалої зручності, вмілости та сміливости, щоб якомсь щасливо звідтіль вибратись. Марно клікав він свій почот. Марно сурмив у турячий ріг що було сили. Даремно намага! Хіба-ж можна покрити оте страшне гуркотіння, що хвилі його ревуть та гуляють поміж кавказьких ущелин та проваль?...

А тим часом злива ллє, мов відрами виливає. Де були хоч якісь стежечки, те-

пер тільки потоки шалені гурчать та білим шумом виблискують, коли чорним, як безодня, небом пролетить фіялковий чи зеленкуватий блиск вогняної стріли.

То-ж не диво, що хопив царя жах. І почав Міріян думати, що прийшла се вже його остання година, що не зійти йому живим з тої скелі, до якої він з своїм конем прилип-притулився, бо-ж, мов паша чорна, роззявилась під ним безодня, в яку його коня потоком підмиває. І згадав він тоді про Великого Бога, що про Нього дружина йому говорила, переказуючи слова невільниці Христини. І почав він молитися Христові, щоби врятував його від смерти, як уже вратував його жінку від недуги смертельної.

Молиться цар Міріян. Господа благає... А тичасом зачала стихати хуртовина, чорні хмари враз мов розірвалися, а між них раптом засяяло ясне сонечко. Щасливо вибрався з ущелини Міріян, розглянувся, аж вже їдуть йому назустріч його вірні слуги. І увірував тоді цар іберійський у всемогутню силу Божу. А, як повернувся цілий додому, — негайно пі-

слав по Христину, попрохав її залишитися в палаці та навчати його віри християнської.

Тим часом дівчина вже давно жила у своїх колишніх панів-князів не як невільниця. Стала вона вже вільна й мов вступила до їхньої родини. То-ж могла вона, не питаючи про згоду чи дозвіл панів, вволити волю цареву. І лишилась при дворі та й провадила там науку Христову, вихвалюючи Господа, що привернув Він до себе серця царя і цариці.

А цар слухав порад Христининих. І післяв він послів до Царогороду, до володаря царгородського, щоби той прислав йому християнських священників, які-б могли охрестити його та й разом увесь народ іберійський. Бо-ж тепер уже Міріян не боявся, що не схотять того люде, понеже багато було таких, що вже прийняли віру у праведної Христини й самі допоминалися охрещення.

Не зустрів цар опору і у своїх прибічників-придворних та в шляхті, бо й вони вже всі раніше чули про віру Христову від Христини.

Коли-ж прийшли з Царгороду священики, їй відбулося хрещення Грузинів, заложив Міріян у своїй столиці — Тифлісі першу християнську церкву.

Так цілу країну, цілий нарід привернула до віри християнської бідна невольниця-бранка, що навіть і справжнього її наймення не було тому народові відомо. За таку велику заслугу Христини перед вірою християнською свята Церква надала їй назву „Рівноапостольної“, бо-ж як учні Христові — Апостоли, — так само й вона поширювала правдиву віру поміж людьми.

Що далі сталося: як жила і як померла свята Христина — не відомо. Все, що тут оце переказано, записав один добрий чоловік — Руфин Аквілейський. А сам усе те він чув від рідного Міріянового сина.

На Кавказі святу Христину зовуть святою Ніоною, — „просвітителькою Грузії“. Вельми шанують її там люде і вважають за покровительку Кавказу. Свят-

кують її пам'ять 1-го травня (по старому стилю).

Вірмени, що також поважають та глибоко шанують св. Христину, зовуть її Нуною. А сталося так мабуть через те, що в народі вірменському оповідають про неї, піби прийшла вона не з Вірменії, а з Єрусалиму, й була черницею. По латинському-ж на черниць говорено „Нонна“, ото-ж від того й могло повстати її вірменське наймення.

Між нашим українським народом та народами кавказькими з часів недавніх, були добрі, сусідські відносини. Тим то нема дива, що слава про грузинську святу Ніну-Христину легко поширилася й по землі українській. Наші люде здавна знали про її праведне богобоязливе життя, чули й про те, як цілий край привернула вона до віри Христової й щиро шанували її. Ото-ж тим-то так часто й стрічаємо на Україні жінок, що в пам'ять сеї святої мають імя Христі, тоб-то Христини.

(К і н е ц ь).

